

SERIÁL: 30 LET BEZ OPONY

Odlehlá údolí Jesenicka bohatnou, Romové ale dál chodí pro vodu do Polska

Vyloučení. Dům bez vody obývaný romskou rodinou poblíž polských hranic představuje odvrácenou tvář Jeseníku.

autor: HN – Martin Biben

Martin Biben (//ihned.cz/?m=authors&article%5baut_id%5d=19207760), redaktor

31. 10. 2019 / 00:00

30 LET BEZ OPONY (/tagy/30-let-bez-opony-353828)

ČESKOSLOVENSKO (/tagy/Ceskoslovensko-42107)

VELKÉ ČTENÍ (/tagy/Velke-cteni-346744)

JESENÍKY (/tagy/Jeseniky-24124)

CHUDOBA (/tagy/chudoba-263183)

PŘÍRODA (/tagy/priroda-29247)

REGIONY (/tagy/regiony-58505)

TURISTIKA (/tagy/turistika-7346)

Pro Poláky přijíždějící na Jesenicko od vsi Biskupów je rozpadající se poslední stavba Velkých Kunětic prvním, co z Česka vidí. Modrá cedule s bílým nápisem Granica państwa stojí přímo naproti jednopatrové samotě bez omítky, s rozbitými i zazděnými okny. Za ní se válí kusy starého nábytku, rozházené pneumatiky, poblíž rezavý vrak auta.

Uvnitř rozlehlého zchátralého stavení bydlí početná romská rodina se sedmi dětmi. "Žijeme tu jak psi. Nemáme vodu, topení, nemáme nič," říká mladý muž a ukazuje na studnu, kterou, byť leží za silnicí na polském území, rodina musí využívat. "Tam si pro vodu chodíme s kbelíky."

Asi patnáct kilometrů odtud se rozkládá jesenické Masarykovo náměstí s úhlednou dlažbou a opravenými průčelími domů. V prostorách jednoho z nich, jenž byl ještě nedávno nevzhlednou hernou, pracuje mladá žena na počítači. "Pronajala jsem si tady stůl, jsem

na volné noze a mám tu lepší zázemí než doma," říká Julie Dostalíková, která se živí vymyšlením firemních značek.

Seriál HN: 30 let bez opony

(<https://archiv.ihned.cz/tagy/30-let-bez-opony-353828>)

(<https://ihned.cz/tagy/30-let-bez-opony-353828>)

V sérii reportáží se podíváme, jak se změnila střední Evropa od roku 1989. Například na to, jaký dopad má úbytek obyvatel, jak se žije ve stínu automobilek, jaké šance využili či promarnili v odlehlých regionech a zda se dnes dá domoci spravedlnosti lépe než před lety.

Hranice v hlavách: Dráty zmizely, obyvatelé pohraničí ale i 30 let po pádu socialismu ovlivňuje mentální rozdělení na "my" a "oni"

(<https://archiv.ihned.cz/c1-66652870-hranice-v-hlavach>)

Češi si neumí najít cestu k sousedům. Vytvořila se v nich mentalita obklíčenosti a provinčnosti

(<https://archiv.ihned.cz/c1-66652880-cesi-si-umí-najít-cestu-k-sousedum>)

Středoevropané ani po pádu komunismu nevěří justici. Zlepšeme gramotnost, vyzývá právník, který bojuje s exekutory

(<https://archiv.ihned.cz/c1-66656750-stredoevropane-nezacali-po-padu-komunismu-verit-justici-zlepseme-pravni-gramotnost-vyzyva-pravnik-ktery-bojuje-s-exekutory>)

Jak vymírá stát: Země střední a východní Evropy po pádu komunismu potkal stejný problém - útek inteligence a propad porodnosti

(<https://archiv.ihned.cz/c1-66660810-jak-vymira-stat>)

Unavení autolandem: Automobilka zcela změnila život městečka u Kvasin. Lidé v Solnici mají dost peněz, ale nemají sílu je utrácet

(<https://archiv.ihned.cz/c1-66664880-unaveni-autolandem>)

Více čtete zde

(<https://ihned.cz/tagy/30-let-bez-opony-353828>)

Coworkingové centrum, jak se říká místu, kde drobní podnikatelé sdílejí kanceláře, založila trojice mladých mužů. Do Jeseníku se přestěhovali teprve nedávno.

"Pokud máte dobrou práci, je Jeseník fajn místo pro život. V okolí je příroda, klid a přijatelné ceny nemovitostí," říká spolumajitel centra a IT expert Martin Mikulec, který ve městě zakotvil po více než ročním pracovním pobytu ve Švédsku.

V údolích za Červenohorským sedlem, které dělí Jesenícko od zbytku země, lze dodnes najít ostré protiklady. Oblast se stále vyrovnává s následky odsunu Němců, kteří zde tvořili drtivou většinu obyvatel. Němec byl i místní nejslavnější rodák, zakladatel místních lázní Vincenz Priessnitz.

V posledních letech se však ekonomický růst prodral i do údolí za horským masivem. Z proměny oblasti, o které se roky psalo jako o trápené odlehlosti a chudobou, by vynálezce vodolébky mohl mít radost. Rozpadajících se nemovitostí je tady dnes, na rozdíl od devadesátých let, minimum, zato úpravných penzionů v každé vsi několik.

I podle čísel je změna působivá. V zimě roku 2010 bylo v okrese téměř dvacet procent lidí bez práce. Letos v září už jen 3,1 procenta, stejně jako v sousedním Šumperku. Práce, i když často podprůměrně placené, přibývá a lidé přestávají utíkat. Další se vracejí. Mezi navrátilci jsou zejména vzdělaní lidé, počítačové technici, ale i grafici či právníci. Řada z nich však pracuje na dálku pro firmy z velkých měst a pobírá vyšší mzdy, než je tady obvyklé.

Jesenícko tak dnes zažívá jakési znovuzrození. Podíl na něm má například sdružení Sudetikus, které založila angličtinářka Martina Seidlerová. Do rodného města se vrátila před pěti lety z Prahy a nyní v něm pořádá trhy, karneval jídla či diskusní klub.

Po narození dcery sbalil v Praze kufry také Kamil Kavka, jenž na vysoké škole studoval reklamu. Teď na webu pozitivJE popisuje příběhy úspěšných lidí z Jesenicka. Pořádá i besedy na školách. "Je potřeba mladým lidem ukázat, že se tu dá žít a být ve svém oboru špička," vypráví v domácké kavárně v rohu náměstí.

Poblíž nedalekého Javorníku zase ves Bernartice opravila ojedinělý secesní sál, takzvanou tančírnu, kde se nyní konají koncerty s výjimečnou atmosférou. Do Račího údolí, kde tančírna stojí, dnes jezdí lidé z celé země.

Neznamená to, že by se Jesenicko během pár let stalo místem bezvýhradné prosperity. Romové bez vody nejsou zdaleka jediní, kdo ze vzestupu netěží. Vyhnanec z civilizace tady připomínají i mnozí další.

V roce 2014 patřil okres podle vládní Analýzy sociálně vyloučených lokalit mezi místa s jejich největším počtem v zemi. Jen v Jeseníku a blízkém okolí jich bylo čtrnáct, v bídnych podmínkách žilo asi 900 lidí. "V regionu nenajdeme rozlehlá ghetta o mnoha bytových domech, spíše se setkáme s roztroušenými domy. Jejich obyvatelé jsou dlouhodobě nezaměstnaní, závislí na dávkách, děti mají zhoršený přístup ke vzdělání," napsali autoři studie.

SOUVISEJÍCÍ

Nevyužitá šance: Medzilaborce patří k nejchudším částem Slovenska. Přitom mají unikátní muzeum Andyho Warhola

(<http://archiv.ihned.cz/c1-66668270-nevyuzita-sance-medzilaborce-patri-k-nejchudsim-castem-slovenska-přitom-maji-unikatni-muzeum-andyho-warhola>)

Před 2 hod

SERIÁL: 30 LET BEZ OPONY **HN** Michal Bycko se zaklonil na židli a rezolutně prohlásil: "Podruhé už bych to nedělal." Muž s vizáží rockera a motorkáře, který letos oslavil 67....

A jak to vypadá po pěti letech od zveřejnění analýzy? Podle Soni Rozbořilové, zástupkyně ředitele místní dobročinné organizace Darmoděj, vyloučených lokalit významně ubylo. "Některé obce postavily sociální byty, kde lidé našli slušné přístřeší. Dál ale pomáháme rodinám například v Kobylé nad Vidnavkou, Velké Kraši a v několika dalších lokalitách," říká.

Od Romů u polské hranice je pomoc stále ještě daleko. Majitele domu, kde bydlí, se podle sociální pracovnice Darmoděje Blanky Vaňkové nedaří přimět, aby zařídil připojení k vodovodu. Rodinu podle ní několikrát odmítlo umístit do svých sociálních bytů město Jeseník. "A to přesto, že splňují podmínky. Děti chodí do školy, manžel pracuje, paní se snaží domácnost držet v čistotě. Ale bez vody je to těžké," říká Vaňková.

Většinu z těch, kteří na Jesenicku dodnes živoří, drtí dluhy. S vymáháním peněz mělo podle Mapy exekucí v roce 2018 v okrese zkušenost téměř dvanáct procent lidí, celkem více než čtyři tisíce. Oblast je tak v nejzasaženější, spodní pětině celostátního žebříčku.

"Naši klienti jsou zejména důchodci, kteří chtěli pomoci dětem, samoživitelky na mateřské, lidé, kteří dluhy zdědili, a živnostníci, kteří se zadlužili kvůli podnikání," vypočítává Daniel Horký z Dluhové poradny Jeseník a upozorňuje na další palčivé problémy: "Jen ve městě je 20 až 30 lidí bez přístřeší. A je tady i drogová scéna, která se už netýká jen mladých."

Podle dluhové poradkyně Michaely Vrbové si lidé stěžují zejména na přetrvávající odlehlost a špatnou dostupnost odborné lékařské péče. "Do Šumperku je to hodina autem a ještě o dvacet minut více vlakem. Za lékaři ale do Šumperka či Olomouce musíme, chybí

tu neurolog, chirurgové, ortopedi, dětské lékaři," říká.

Mnozí přesto hodnotí posledních 30 let kladně. "Byla tu jediná střední škola, dnes je jich několik, nemocnice se zlepšila, možnosti nakupování jsou nesrovnatelné. I doprava se zrychlila, i když nejvíc by nám pomohl tunel pod Červenohorským sedlem, jehož stavba je v nedohlednu," říká jesenická rodačka, ekonomka Radka Krézková. S životem v podhůří by se loučila nerada a není sama. "To, jak tu lidé žili dlouho odříznutí, je stmelilo. Je tu cítit větší patriotismus než jinde," míní organizátor veřejného života Kavka.

Naznačuje to i jeden ze vzkazů ve vrcholové knížce na vyhlídce Městské skály poblíž Velkých Losin. "Koho má pánbůh opravdu rád, tak ho nechá bydlet v Jeseníkách," vyznal se na zažloutlých listech sešitu jeden z návštěvníků.

JAK JSOU BOHATÉ ČESKÉ A SLOVENSKÉ REGIONY

HDP na hlavu, parita kupní síly průměr EU28 = 100

Praha	187
střední Čechy	84
jihozápad	77
severozápad	63
jihovýchod	75
střední Morava (Jeseník)	81
Moravskoslezsko	74

Bratislavský kraj	179
západní Slovensko	70
střední Slovensko	61
východní Slovensko (Medzilaborce)	54

Poznámka: Regiony jsou rozděleny pro potřeby statistiky, neodpovídají krajům.

Zdroj: Eurostat

 Článek mě zaujal

 Mám výhrady

SDÍLET ČLÁNEK

TWEET

ODEMKNOUT ČLÁNEK